

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוף"

עד כמה צריך האדם לשמור מוצא פיו

לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (א,ה)

התורה מִחַסֵּת חֲשִׁיבוֹת עֲצוּמָה לְכָל מִלָּה שֶׁאָדָם מוֹצִיא מִפִּיו. מֵה שֶׁאָדָם הִבְטִיחַ, עָלָיו לִשְׁמֹר מִכָּל מִשְׁמֶר. לַעֲשׂוֹת כָּל מַאֲמָץ כְּדִי לַעֲמֹד בְּדַבּוּרוֹ. יִשְׁנֶם אֵינֶסְפוֹר דְּגִמָּאוֹת וְסִפּוּרִים עַל גְּדוּלַּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְאַמְּצוּ לָקִים אֶת מוֹצֵא פִיהֶם, וְהָיָה מֵה שֶׁהָיָה. נָבִיא כָּאֵן סִפּוֹר אֶחָד מִנֵּי רַבִּים, הַמְּאַלְפֵנוּ בִּינָה אֲדוּת הַחֲשִׁיבוֹת שֶׁל שְׁמִירַת מוֹצֵא הַפֶּה, תוֹף הַסִּתְּפוֹלוֹת יָפָה וּמַעֲנִינֵת מָאֵד.

יְהוּדֵי צִדִּיק וְקָדוֹשׁ הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם, הָרַב מִשְׁשַׁעבִין וְצ"ל. כְּשֶׁעָלָה מֵאִירוּפָּה, הִגִּיעַ כְּאָדָם פָּשוֹט, וְאֲנָשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם לֹא יָדְעוּ דָּבָר עַל גְּדֻלָּתוֹ. אִךְ יְהוּדֵי אֶחָד שָׁגַר בְּשִׁכְנוֹתוֹ הַכִּיר בְּכָךְ שֶׁמִּדְּבַר בְּאָדָם מוֹרֵם מַעַם, מְגִדּוּלֵי הַדּוֹר מִמֶּשֶׁ. הוּא הִתְקַרֵּב אֵלָיו, וְהָיָה מִשְׁמָשׁוּ וּמִסִּיעַ בִּידוֹ בְּכָל דָּבָר.

יוֹם אֶחָד יָצָא הַגָּאוֹן מִבֵּיתוֹ, כְּאֲשֶׁר הָיְהוּדִי שָׁלְנוּ מִלּוֹה אוֹתוֹ בְּדַרְכּוֹ. וְהִנֵּה רוֹאֶה הוּא שֶׁאֶחָד מִכִּפְתּוּרֵי בִגְדוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן עוֹמֵד לְנֹשֶׁר. אָמַר לָרֵב: "יִמְתִּין כְּבוֹדוֹ רַגַע, וְאֵנִי אֵלֶךְ לְהִבְיֵא מִבֵּיתִי חוֹט וּמַחֲשֵׁ וְאֶחָזֵק אֶת הַכִּפְתּוֹר, שְׁלֹא יִפּוֹל וְיֵאבֵד. הֲלֹא גָנְאִי לְתַלְמִיד חֹכֵם שֶׁיֵּלֵךְ כֹּךְ". סָבַר הַגָּאוֹן וּמָבֵל. וְאָכֵן, הִלָּךְ הָיְהוּדִי לְבֵיתוֹ, הִבִּיא חוֹט וּמַחֲשֵׁ. וְהִחַל לְתַפֵּר בְּהִתְרַגְּשׁוֹת אֶת הַכִּפְתּוֹר כְּאֲשֶׁר הִבְגִּיד עַל גּוֹפוֹ שֶׁל הָרַב.

תוֹף כְּדִי תִפְתֶּירָה נִדְקַר הָרַב בְּשִׁגְגָה מְקַצָּה הַמַּחֲשֵׁ. נִבְהַל הָיְהוּדִי מָאֵד, אָבִיו, מֵה עֲשִׂיתִי, 'רֵבֵן דְּקָרוֹ'... הִרְגִּיעוֹ הָרַב וְאָמַר: "אֵין זֶה כְּלוּם", אִךְ הָיְהוּדִי לֹא נִרְגַע. "אֵנִי אֶסְבֵּל עַל כֹּךְ גִּיהֶנֶם", אָמַר. נִעֲנָה הָרַב וְאָמַר: "אַל דַּאֲגָה. אֵנִי אוֹצִיא אוֹתָךְ מִשָּׁם". בְּכָךְ הִסְתִּימָה ה'תִּקְרִית'.

עָבְרוּ שָׁנִים רַבּוֹת. בְּעֶרֶב יָמָיו שֶׁל הַגָּאוֹן קָרָא לְאוֹתוֹ יְהוּדִי וְאָמַר לוֹ: "זוֹכֵר אֶתָּה אֶת שְׁהִבְטַחְתִּי לָךְ לִפְנֵי עֲשָׂרוֹת שָׁנִים? אֵנִי אֶעֱמֹד, בְּעֶזְרַת ה', בְּהִבְטַחְתִּי. אִךְ אֲנִי מִמָּדָה, הַשְׁתַּדְּלָל לֹא לְהַכְבִּיד עָלֶי אֶת הַמְּשִׁימָה... תִּשְׁתַּדְּלָל לְצִאת מִן הָעוֹלָם נָקִי וּמִשְׁתַּהֵר, שֶׁיִּשְׁאָר עָלֶיךָ רַק אוֹתוֹ חֲסֵא קָטָן..."

רואים אָנוּ אֶת הַתְּחוּשָׁה וְהַהֲרַגְשָׁה שֶׁצָּרִיכָה לְלוֹת כָּל מִי שֶׁמִּבְטִיחַ דָּבָר מֵה. אִמְרַתִּי מִשְׁהָ, אֵנִי חִיב לָקִים. אִמְרַתִּי, הִיְתָה זֶה כְּמַעֲשֵׂ 'פְּלִישֵׁת פֶּה'. אֲבָל הַדְּבָר יָצָא מִפִּי, וְאֵנִי חִיב לַעֲשׂוֹת כָּל שֶׁצָּדִיקִי כְּדִי לְקַיְמוֹ. אִךְ מִעֲבָר לָכֵךְ רואים אָנוּ אֶת גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן מִשְׁשַׁעבִין שֶׁכִּיכֹל הָיָה לְהִבְטִיחַ דָּבָר שֶׁכֻּזָּה, וְאִךְ לְאַחַר שָׁנִים רַבּוֹת עָמַד בְּאוֹתָהּ הַבְּטָחָה. הוּא רַק בִּקֵּשׁ בְּקִשָּׁה 'קִסְטָנָה', שְׁלֹא יִקְשֶׁה עָלָיו לְבַצֵּעַ אֶת הַמְּשִׁימָה.

(רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א - נאה דורש)

מקבל את חסי התורה - עד הזהב והכסף...

את חֶסֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. אִךְ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף (לא, כא-כב)

דָּרַשׁ ה"נודע ביהודה": יֵשׁ הָאוֹמֵר - מִקְבֵּל אֵנִי עָלֶי אֶת כָּל חֲסֵי הַתּוֹרָה, חוּץ מִדִּינֵי זָהָב וְכֶסֶף...

אֲנָשִׁים כְּאֵלוֹ מוֹכְנִים לַעֲשׂוֹת הַכָּל: לְצוּם בְּיוֹם כְּפוּר, לְצוּם אַרְבָּעִים יוֹם, לֵאכֹל סִעּוּדוֹת מְצוּה - הַכָּל עַד הַכֶּסֶף... אֵל כִּסְפָם הֵם קְשׁוּרִים כָּל כֹּךְ, עַד שֶׁאֵינֶם מְסַלְּלִים לַעֲמֹד בְּהוֹצָאָתוֹ.

יִתְרָה מְזֹאֵת, יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁמוֹכְנִים לְהוֹצִיא כֶּסֶף לְצַרְךָ מְצוּוֹת. הֵם אוֹהֲבִים לְהִדָּר בְּמְצוּוֹת, לְהוֹסִיף עַל עֲצָמָם חֲמֻרוֹת. אִךְ כָּל זֹאת רַק כָּל עוֹד מִכֵּן הַדְּבָר לְמְצוּוֹת שְׁלֵהֶם. עָבוֹר הַזוּלָת הֵם אֵינֶם מוֹכְנִים לְשֵׁלֶם וְלְהוֹצִיא מִמּוֹן!

פרוש זה אָמַר ה"נודע ביהודה" בְּעַקְבוֹת מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה -

סוֹחֵר חֲתָן אֶת בְּנוֹ, וְלִכְבוֹד סִעּוּדַת הַחֲתָנָה שָׁמַט פָּרָה. לְאַחַר הַשְׁחִיטָה הַבְּחִין הַשּׁוֹחֵט בְּשִׂאָלָה בְּרָאוֹת הַבְּהֵמָה. מֵהַר הַסּוֹחֵר אֶל

ה"נודע ביהודה", הִרְאָה לוֹ אֶת הָרָאוֹת וְשָׁאֵל מֵה דִּין הַפָּרָה. עָנָה הָרַב בְּשִׂאָלָה וְלֹא מָצָא מָקוֹם לְהִתִּיר, לְפִיכָךְ הוֹדִיעַ לְסוֹחֵר: "וּבִשְׁוֹר בְּשִׂדָּה טָרְפָה לֹא תֵאכְלוּ לְכָלֵךְ תִּשְׁלַכְנוּ אוֹתוֹ". מִדְּבַר הָיָה בְּהִפְסֵד כִּסְפִי גְדוֹל בְּיוֹתֵר, אִךְ הָאִישׁ לֹא הִסֵּס לְרַגַע. בּוֹ בְּמָקוֹם נִזְרַק כָּל הַבֶּשֶׂר!

חָלַף שְׁבוּעָה, וְשׁוּב הִגִּיעַ הַסּוֹחֵר לְדִין אֶצֶל הָרַב. הַפֶּעַם לֹא סָחַב עִמּוֹ רָאוֹת, אֲלֵא אֶת הַשְׁתָּף שֶׁלוֹ. הַתְּעוֹרָרָה בִּינִיהֶם מִחֲלָקַת אֲדוּת עֲשָׂרָה רוֹבְלִים. שָׁמַע הָרַב אֶת שְׁנֵי הַצָּדִידִים, עָנָה בְּהִלָּכָה, וּפְסַק שֶׁהַסּוֹחֵר חִיב לְשֵׁלֶם לְחִבְרוֹ אֶת כָּל הַסִּכּוּם.

הַתְּמַרְמֵר הַסּוֹחֵר: "מֵה פְתָאֵם? שְׁתַּפִּי גָנֵב וְרִמְאִי. אֵיךְ יִתְכַּן שֶׁהָרַב פּוֹסֵק לְטוֹבָתוֹ?"

הַסִּבִּיר לוֹ הָרַב אֶת שְׁקוּלָיו: "יֵשׁ רַמְבָּ"ם, שֶׁלְּחוֹן עָרוֹךְ חֲשׁוֹן מִשְׁפָּט וְנוֹשְׂאֵי כָלִים, וְלִפִּי הַהִלָּכָה אֶתָּה חִיב לְשֵׁלֶם."

סָרַב הָאִישׁ לְשַׁמֵּעַ, וְהוֹדִיעַ כִּי אֵינּוּ מְקַבְּלִים עָלָיו אֶת הַדִּין.

קָרָא לוֹ ה"נודע ביהודה" וְשָׁאֵל: "מִדּוּעַ בְּשִׁבּוּעַ שֶׁעָבַר, בְּפִסֵּק הַהִלָּכָה שֶׁנִּתְּתִי לָךְ עַל הַבֶּשֶׂר הִיָּקַר, לֹא חִפְשֶׁת הַתִּירִים, אֲלֵא מִיָּד קִמַּמְתָּ וְזָרַקְתָּ אוֹתוֹ, לְמֻרוֹת הַהִפְסֵד הַגְּדוֹל, וְאֵלּוֹ הַיּוֹם, עָבוֹר עֲשָׂרָה רוֹבְלִים אֶתָּה מִתְּעַקֵּשׁ וְאֵינְךָ מְקַבֵּל עָלֶיךָ אֶת הַדִּין?"

הָאִישׁ הִכְרִחַ לְהוֹדוֹת: "כִּיכֹל אֵנִי לְזָרֵק מֵאָה רוֹבְלִים לָיִם, אִךְ אֵינִי מְסַגֵּל שְׁהוּא יִסַּח מִמֶּנִּי עֲשָׂרָה רוֹבְלִים!"

נִעֲנָה הָרַב: "זֶהוּ שִׁאָמְרָה תוֹרָה: 'זֹאת חֶסֶת הַתּוֹרָה... אִךְ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף' - הַכָּל אָדָם מוֹכֵן לְתֵת עָבוֹר חֲסֵי הַתּוֹרָה וְהַדּוֹר הַמְּצוּוֹת, אִךְ דְּבַר אֶחָד בָּא הַפְּסוּק לְמַעַס - לְוִתֵּר עַל זָהָב לְמַעַן הַשֵּׁנִי. בְּזֹאת אֵין הוּא מְסַגֵּל לַעֲמֹד בְּשֵׁל צְרוּת הָעֵין שְׁבוּ!"

(רבי בן ציון מוצפי שליט"א - דורש ציון)

רחמנא לבא בעי

ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה (לה, יא)

ההבדל בין שוגג למזיד - הכוונה:

מורי וְרַבּוֹתֵי, יֵשׁ בְּפִרְשָׁה א מוֹרְאֵיגֵר רַבֵּנוּ בַּחֲיִי. אֵנִי מְקַדִּים וּמִדְּגִישׁ שֶׁאֵנִי אוֹמְרִים אֶת דְּבָרֵי רַבֵּנוּ בַּחֲיִי. וּמִדּוּעַ אֵנִי מְקַדִּים? כִּי אִם לֹא אֶגִּיד שֶׁרַבֵּנוּ בַּחֲיִי שׁוֹאֵל אֶת הַשִּׂאָלָה, אֶתָּם תִּתְּפוּסוּ אוֹתִי וְתִזְרְקוּ אוֹתִי מִחוּץ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ... לָכֵן אֵנִי מְקַדִּים שׁוּב, כִּי לֹא אֵנִי הַשׁוֹאֵל, הַשִּׂאָלָה נִשְׁאָלָה עַל יְדֵי רַבֵּנוּ בַּחֲיִי. אִם יֵשׁ לָכֵם טַעֲנוֹת? לֹא עָלֶי תִּלְוֹנוּתִיכֶם...

בְּפִרְשֵׁתֵנוּ לְמִדּוּנֵי, כִּי הָרוֹצֵחַ בְּשׁוּגָג חִיב גְּלוּת לְעִיר מְקֻלָּט, אֲבָל רוֹצֵחַ בְּמִזִּיד חִיב מִיתָה. וְאִם הָרוֹצֵחַ בְּמִזִּיד וּבְהִתְרַאֲה רוֹצֵחַ לְגִלּוּת? - אֵין כְּזֶה דְּבַר, מוֹצִיאִים אוֹתוֹ מִעִיר הַמְּקֻלָּט וּמִבִּיָּאִים אוֹתוֹ לְבֵית הַדִּין, לְמִיתָה. נִשְׁאָלָה הַשִּׂאָלָה: מִדּוּעַ? מֵה הַהִבְדָּל בֵּין הָרוֹצֵחַ בְּשׁוּגָג לְרוֹצֵחַ בְּמִזִּיד, הֲלֹא סוֹף כָּל סוֹף שְׁנֵיהֶם עָשׂוּ אֶת אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה?

בּוֹא נִגִּיד כְּכֹה. אֶחָד הָיָה רוֹצֵחַ בְּשׁוּגָג. הִלָּךְ בִּיעַר לְחִטָּב עֲצִים, וְנִשַּׁל הַגִּרְזָן. הוּא לֹא יָדַע שֶׁיֵּשׁ שָׁם מִישָׁהוּ וְהוּא לֹא שׁוֹאֵל לְמִישָׁהוּ הַזֶּה, הַכָּל בְּסִדָּר, וְאוֹי, רַחֲמָנָא לִיבְלֵךְ, הַגִּרְזָן נִפֵּל, הָעֵץ נִפֵּל - וְכֵן אָדָם נִהְרָג. הוּא קוֹרֵעַ אֶת הַשְּׁעָרוֹת מִהֲרָאשׁ: "מֵה עֲשִׂיתִי?" מַצְטַעַר מָאֵד. בּוֹכָה וּמְלִילָל: "הִרְגִּיתִי בֶן אָדָם!!"

בְּסִדָּר, מִבְּנִינִים לְלַבּוֹ. אֲבָל לְמַעֲשֶׂה, בּוֹכָה וּמַצְטַעַר אוֹ לֹא מַצְטַעַר, הוּא הָרַג בֶּן אָדָם. לּוֹקְחִים אֶת הַנִּפְסָר שֶׁנִּרְצַח בְּשׁוּגָג, מִנִּיחִים אוֹתוֹ בְּחֹדֶר הַמִּתִּים, לְהַכִּין אֶת הַלּוּיָהּ.

בְּאוֹתוֹ יוֹם, רַחֲמָנָא לִיבְלֵךְ, בְּמַרְחָק שֶׁל כְּמָה קִילוֹמֶטְרִים, הָיָה בֶּן אָדָם, רוֹצֵחַ. עִם עֲדִים, עִם הַתְּרַאֲה, הִלָּךְ וְרִצַּח בֶּן אָדָם. נֹה מֵה עוֹשִׂים עִם הַנִּרְצָח? שְׁמִים אוֹתוֹ גַּם כֵּן בְּחֹדֶר הַמִּתִּים, עַל

יד הנפטר ההוא.

שואל רבנו בחיי: וכי יש הבדל בין שני הנפטרות האלה, שני הנרצחים? זה מת וזה מת, אם כן, מדוע רוצח במזיד נענש במיתה ורוצח בשוגג רק גלות? תשמעו תשמעו, הלא למעשה התוצאה שניהם עשו את אותו הדבר - הרגו בן אדם. זה בשוגג, זה במזיד, אבל הנפטרות שונים, מתו ונקברו.

אז מה - ממשיך רבנו בחיי ואומר: זה אתה מבין שהקשיא לא קשיא. מדוע?

אתה שואל מה ההבדל? הרי שמים וארץ - ההבדל ביניהם! מה פרוש מה ההבדל? כל בר דעת יאמר לבד את ההבדל: זה הרג עם מחשבה, עם כוונה, עם רצון, לכן הוא רוצח במזיד וחיב מיתה. השני, גם הרג, נכון. אותו המעשה עשה, אבל בלי שום מחשבה. בלי כוונה, וללא רצון כלל.

אה, אומר רבנו בחיי - זה אתה מבין שיש הבדל. אם כן, תמשיך להבין עוד:

אחד מברך ברכת המזון, עם כוונה, עם שמחה, עם רצון. והשני לידו מברך, ללא כוונה, בלי מחשבה, בלי רצון ושימת לב.

נו, מה ההבדל ביניהם?

אי רבונותי, אי, כמה חזק יש בדרך אלו של הרבנו בחיי. שניהם עושים את אותו מעשה, וההבדל - שמים וארץ.

געוואלדיג, אותו מעשה, ועולם אחר. שונה לחלוטין.

הכלב ושכרו

אני נזכר במעשה שספר לי בחור, שהיום הוא כבר סבא זקן ובבחרותו למד בישיבת פוניבז'. אגיד את שמו - "מביא גאלה לעולם" - הרב ר' אליהו טהרני, שיהיה בריא. וכך הוא ספר:

ביום בהיר הגיע לישיבת פוניבז' אורח. רבי אליה לופיאן זצ"ל. הוא עוד למד אצל הסבא מסלם, והכיר את מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל מכמה תקופות בחייו. הוא בא לר' חזק'ל ודבר איתו [יש תמונות מאותו בוקר ששניהם יושבים יחד, ליד המרפסת של הישיבה]. לפני שהלך לדרך, ר' חזק'ל בקש ממנו שיגיד דברי חזק בשיבה. - מספר הרב טהרני.

בסדר, ר' אליה הסכים.

בין הדברים בשמוע'ס הוא אמר לתלמידים: "אני רוצה לספר ספור בדורות הקודמים היתה, כידוע, מציאות של עלילות דם, ה' ישמרה. הגויים היו מעלילים עלילות שהיהודים שוחטים שייגא, גוי, ואת הדם לוקחים לאפית מצות.

אי אפשר לתאר מה שהיה באותן תקופות, כזה שגעון נכנס בהם באמות העולם, בגזרת שמים. [ספר לי רבי יוסף טולידנו זצ"ל, שאביו - רבי ברוך זצ"ל - היה רב במקנס. וספר לו שמלך מרוקו - שהיה מלך חסד - שלח לקרא לו בצנעה. הוא הגיע למלך. המלך נכנס איתו לחדר לפני מחדר. התישבו. ואמר לו: "אף אחד לא שומע. אני רוצה לשאל אותך דבר. אין איש איתנו, אין לך מה לפחד, אני נשבע לך שלא אספר לאדם בעולם. תגיד לי - זה אמת שהיהודים לא צריכים דם של גוים למצות? האם זה אמת לאמתה?"

הוא אמר לו: "מה המלך מדבר? במצות, דם? וכי במצות שמים דם? מצות עם דם?..."

עד כדי כך, ממש עד לפני דור, עוד היו כאלה שידעו - שהיהודים לוקחים דם למצות. מוראדיג. כאלו גזרות היו על עם ישראל קדושים. וידוע שהמהר"ל מפראג ברא את הגלם לענין הזה, ודרכו היו מוראדיגע וישועות].

ובכן, אמר רבי אליה, בעיר ובמקום פלוני, מצאו בערב פסח פגר גוי בחצר של יהודי. שייגא.

נו, נהיה רעש גדול. אוהו, ותהם כל העיר. הגויים צעקו - "אטבח אל יהוד", יש להרג את כל היהודים!

"לב מלכים ושרים ביד ה'" - הסב"ה הכניס למושל העיר בראש, ואמר להמון העם: "מה פתאום? למה אתם אומרים שאם מצאו גוי, היהודים הרגוהו? מי אומר, אולי הגויים הרגו אותו כדי שגידו שהיהודים צריכים דם?"

אמרו לו: "מה פרוש, אולי הרי כאן הוא נמצא - בחצר של היהודי."

אמר המלך: "אולי גוי עשה את זה?"

"אם כן כיצד נדע?" תמהו המון העם, "הרי אין לנו אפשרות לעבר על מקרה כזה לסדר היום, העולם אינו הפקרי! צעק ההמון המושת."

אמר המושל: "יש לי דרך לברר האם הרוצח הוא מתוך הבית או מחוץ לבית. והיה, אם נגלה כי הרוצח מתוך הבית - יהודי הרג אותו. נגרש את כל היהודים שנמצאים בעיר [כשלישים אלף יהודים] ואת המשפחה נהרג מיד, אבל אם הרוצח מבחוץ - הרי שלא היהודים עשו את הדבר הרע הזה."

נו נו, ואיך אפשר לברר את הדבר?

אמר המושל: "לאחרונה המציאו את המשג של כלב הגשוש. נביא כלב גשוש, שגירח את הפגר. ואחרי שהוא מרים את הפגר, הוא הולך לפי הפסיעות. אם הפסיעות מבפנים - הוא ילך פנימה. אם הפסיעות מבחוץ - ילך החוצה.

אה, היהודים שמעו שהכלב, הוא העתיד להיות השופט שלהם, הוא יהיה הפוסק. אוי, מה שיהיה... התחילו תעניות, וצעקות, תפלות, עד השמים. התכוננו שהסב"ה יתן שכל לכלב שיצא החוצה. הרי אם ישעה ויכנס בפנים, שמו שמים.

א קיצער רבונותי, הביאו את הכלב לעיר. לקח שעות רבות עד שהביאו אותו למקום, הבולדוג הגדול.

המושל עמד שם בשעת מעשה, אתו עמדו גויים וכמרים, וגם הרבנים היהודים עמדו שם, לראות בדין כיצד מתנהל הדבר.

תושבי העיר היהודים התכנסו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, צעקו וביכו והתפללו.

כאמור, הבולדוג התחיל להרים את הפגר, עוד, ועוד ועוד, והוא היה עצבני. הרים את הפגר של השייגא. מרים, מרים.

הכלב, התחיל לעשות הקפות. מקיף את הפגר פעם, עוד פעם, מרים, שוב פעם עושה הקפות, הנשמה פרוחה.

נו כבר, - יכנס בפנים או יצא החוצה? מרים עוד פעם, ולא מסתפק, מרים, מסתובב, עושה סבובים.

עד שבסוף, אחרי ששים להרים, ואת הסבובים - - - הלך החוצה!! וליהודים היתה אורה ושמחה.

זה מעשה שהיה. כן אמר רבי אליה זצ"ל בשמוע'ס בישיבת פוניבז'. עד כאן הכל טוב ויפה. אבל - ממשיך רבי אליה - אשאל אתכם שאלה: איזה שכן מגיע לכלב? כזו זכות יש לו, הציל שלשים אלף יהודים מגזרת גרוש, והציל משפחה שלמה שלא ירצחו אותה. כאלו זכיות. כמה ומה השכר המגיע לכלב?

מה תגידו לי? עולם הבא ודאי שלא מגיע לו. - לכלב אין עולם הבא. אולי עולם הזה? אויך נישט [-גם לא]. מדוע? והרי עשה כזה מעשה נורא!

אה, כי הוא כלום. הוא עשה מעשה טבעי בלבד! ככה למדו אותו! הוא מאלף ללכת אחרי הפסיעות. אינו יכול אחרת.

על מעשה טבעי, לא מגיע שום שכר. נמשיך. איי, כעת כבר לא כל כך ששם. אמר לכם מה הוא אמר, עם מעט הוספה.

אם ככה, יהודי קם בבקר, נוטל נעגל וואסער, מתלבש וכו', הולך לבית הכנסת, מניח של יד, מניח של ראש ומתחיל להתפלל. מסים להתפלל, מניח את התפלין בנרתיק, חוזר בחזרה הביתה.

מה זה?

טבעי. הוא רגיל. אם מניח תפלין ללא מחשבה, אם עושה את כל הנ"ל ללא שמחה, אם זה טבעי בלבד כי לכן הוא רגיל, "מצות אנשים מלמדה" שמשקמים מצוות - האם מגיע לו שכר עבור מעשים אלו?...

אלו הם דברי קדשו של ר' אליה.

ודאי אין הסב"ה מספח שכר כל בריה, ויהיה שכר גם על כאלו מצוות, אף כפי שאומר רבנו בחיי: אין דמיון כלל בין העושה מצוה בכונה, לעושה ללא כונה. ההבדל הוא כהבדל שמים וארץ!

אצל פלוני ברכת המזון זו 'עבודת', התפלין 'עבודה', התפלה עבודת ה'. ואצל חברו - שום דבר, טבעי בלבד.

מוראדיג, רבונותי, כמה עלינו להתחזק ולהוסיף באמונה ובעבודת הלב. ולה' הישועה.

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)